SKATTENYTT

OFFICIELLT ORGAN FÖR TAXERINGSNÄMNDSORDFÖRANDENAS RIKSFÖRBUND
NR 7 1975

1975 års skatteomläggning

Av kanslirådet Gunnar Björne

Allmänt

1970-talet har så långt vi hittills sett varit ett skatteomläggningarnas årtionde. Vi har haft mer eller mindre omfattande ändringar av skatteskalor, grundavdrag m. m. åren 1970, 1972, 1973 1974 och nu senast genom beslut av årets vårriksdag. Skatteomläggningarna speglar den snabba utvecklingen i fråga om löner, priser, förvärvsarbetsfrekvens och andra faktorer som måste beaktas då skatteuttaget bestäms. I Sverige finns som bekant – till skillnad mot vad som gäller vissa andra länder – inte någon automatisk anpassning av skatteuttaget till förändringar av t. ex. löner och priser. I stället tillämpas det enligt min mening väsentligt bättre systemet med en styrd successiv anpassning av skattesystemet till utvecklingen. Denna metod ger möjlighet att jämka beskattningen med hänsyn både till löner och prisutveckling och till de andra förhållanden som anses böra påverka beskattningen.

De tidigare skattereformerna har skett utan direkt samband med arbetsmarknadsparternas avtalsförhandlingar. Från och med 1973 års omläggning skedde emellertid en ändring. Tanken var att löntagarna skulle tillgodogöra sig en del av utrymmet för standardökning genom sänkning av den direkta skatten mot att företagen betalade ett motsvarande belopp i höjd arbetsgivaravgift till staten. Härigenom möjliggörs att de nominella löneökningarna hålls på en lägre nivå. I samband med 1974 års omläggning skedde formliga överläggningar mellan regeringen och företrädare för både de politiska partierna och arbetsmarknadens organisationer. Till grund för överläggningarna låg därvid det förslag till skatteomläggning som lagts fram av 1972 års skatteutredning (SOU 1974: 20). Dessa s. k. Hagaförhandlingar resulterade i en överenskommelse som sedermera materialiserades i regeringens proposition 1974: 132 med förslag till skatteomläggning beträffande 1975 års inkomster.

Den nu aktuella skatteomläggningen har haft en förhistoria som har stora

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:02:44

likheter med den närmast föregående. Skatteutredningen har enligt tilläggsdirektiv lagt fram förslag om omläggning av skatten på 1976 års inkomster (SOU 1974: 103). Förslaget har sedan legat till grund för en ny förhandlingsomgång mellan regeringen och företrädare för de politiska partierna, de s. k. Haga II-förhandlingarna. Förhandlingsresultatet återspeglas i den proposition (prop. 1975:92) som i dagarna med vissa justeringar antagits av riksdagen.

Omläggningen innefattar en rad ändringar inom olika delar av skatte- och avgiftssystemet. Bl. a. justeras den statliga skatteskalan, folkpensionärernas beskattning och villabeskattningen. Vidare ändras sjömansbeskattningen.

För att bereda lättnader åt egenföretagarna höjs den avgiftsfria inkomstdelen av den allmänna arbetsgivaravgiften från 10 000 till 18 000 kr. fr. o. m. inkomståret 1976. Vidare höjs de allmänna barnbidragen fr. o. m. den 1 oktober 1975.

Sänkningen av den direkta skatten finansieras genom en höjning av socialförsäkringsavgifterna, energiskatten på elkraft och vissa punktskatter. Omläggningen är i storleksordningen 6 miljarder kr.

Vid sin behandling av frågan understryker riksdagens skatteutskott att omläggningen får ses som ett provisorium i avvaktan på det slutliga resultatet av skatteutredningens pågående översyn av skattesystemet. Syftet är dels att underlätta för parterna på arbetsmarknaden att träffa en tvåårig avtalsuppgörelse, dels att åstadkomma en stabilisering av samhällsekonomin. Utskottet framhåller också att löntagarorganisationerna har vid överläggningar med regeringen förklarat sig beredda att – i likhet med vad som nu skett i lönerörelsen för 1975 – i avtalsförhandlingarna för nästa år beakta de höjda socialförsäkringsavgifter som arbetsgivarna kommer att påföras.

I det följande lämnas en översikt över ändringarna inom den direkta beskattningen.

Skatteskalan

1972 års skatteutredning föreslog för 1976 års inkomst en justering av skatteskalan som innebar att marginalskatten sänktes betydligt i lägre inkomstlägen och att det stora flertalet löntagare fick en sänkning av statsskatten med 1 200 kr. En längre gående sänkning var inte möjlig med hänsyn till den kostnadsram på 4 miljarder som gällde för utredningen. Genom den utvidgning av ramen för skattesänkningen som skett genom Haga II-uppgörelsen har det varit möjligt att åstadkomma större skattelättnader vid taxerade inkomster mellan 30 000 och 200 000 kr. än enligt skatteutredningens förslag. Det maximala beloppet för skattelättnaden har därigenom höjts från 1 200 till 1 600 kr. för de stora löntagargrupperna. Den nya statsskatteskalan och de individuella verkningarna i olika inkomstlägen framgår av följande tabeller (kommunal utdebitering 25 kr.).

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:02:44

1. *Den statliga skatteskalan år 1976*

Beskattningsbar inkomst kr.	Skattesats inom skiktet, % Ny skala	Nuv. skala	Skillnad
15 000	4	7	— 3
15 000– 20 000	4	12	— 8
20 000– 25 000	10	17	— 7
25 000– 30 000	20	22	— 2
30 000– 35 000	22	28	— 6
35 000– 40 000	28	28	—
40 000– 45 000	33	33	—
45 000– 65 000	38	38	—
65 000– 70 000	43	43	—
70 000– 80 000	48	48	—
80 000–100 000	49	48	+ 1
100 000–150 000	53	52	+ 1
150 000–	57	56	+ 1

2. *Skatten på 1976 års inkomst, ogift inkomsttagare*

Taxerad inkomst, kr.	Total skatt nuv. regler kr.	Total skatt nya regler	
6 000	230	— 45	— 19,6
10 000	1 510	— 165	— 10,9
15 000	3 110	— 315	— 10,1
20 000	4 735	— 490	— 10,3
25 000	6 610	— 885	— 13,4
30 000	8 735	— 1 210	— 13,9
35 000	11 115	— 1 330	— 12,0
40 000	14 015	— 1 600	— 11,4
84 500	42 600	— 1 600	— 3,8
104 500	57 200	— 1 400	— 2,4
150 000	92 235	— 945	— 1,0
200 000	132 555	— 445	— 0,3
300 000	213 555	+ 555	+ 0,3

3. *Marginalskatten år 1976, ogift inkomsttagare*

Taxerad inkomst, tkr.	Mariginalskatt, % Nuvar. regler	Nya regler	Förändring
6 – 10	32,0	29,0	— 3,0
10 – 15	32,0	29,0	— 3,0
15 – 20	32,5	29,0	— 3,5

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:02:44

Taxerad inkomst, tkr.	Mariginalskatt, % Nuvar. regler	Nya regler	Förändring
20 - 25	37,5	29,6	— 7,9
25 - 30	42,5	36,0	— 6,5
30 - 35	47,6	45,2	— 2,4
35 - 40	58,0	52,6	— 5,4
40 - 45	53,5	53,5	—
45 - 50	58,5	58,5	—
50 - 69,5	63,0	63,0	—
69,5- 74,5	68,0	68,0	—
74,5- 84,5	73,0	73,0	—
84,5-104,5	73,0	74,0	+ 1,0
104,5-154,5	77,0	78,0	+ 1,0
154,5-	81,0	82,0	+ 1,0

Det kan nämnas i detta sammanhang att regeringen träffat överenskommelse med kommun- och landstingsförbunden om kommunalt skattestopp för åren 1976 och 1977. Överenskommelsen innebär att förbunden uppmanar sina medlemmar att under denna period endast i tvingande fall höja sin utdebitering och då högst med en krona sammanlagt för tvåårsperioden. Härigenom undviker man att sänkningen av statsskatten äts upp av en samtidigt vidtagen höjning av den kommunala skatten på sätt som skedde vid 1970 års skattereform.

Folkpensionärernas beskattning

De nya reglerna beträffande folkpensionärernas beskattning innefattar intressanta nyheter från principiell synpunkt. Vi har ju mera en i huvudsak individuell beskattning av makar. För folkpensionärerna gäller emellertid en särskild form av sambeskattning genom att beräkningen av extra avdrag bygger på makarnas sammanlagda inkomst. Härigenom går en gift person med enbart folkpenson miste om extra avdrag om maken har t. ex. en ATP-pension av viss storlek. En ensamstående person med enbart folkpension får som bekant så stort extra avdrag att någon beskattningsbar inkomst inte uppkommer. Det särskilda extra avdraget för pensionärer kommer nu att beräknas för vardera maken för sig.

Vidare kommer i fortsättningen det extra avdraget inte att öka på grundval av pensionstillskottens ökning på samma sätt som nu. Som skatteutskottet framhåller har det nuvarande systemet lett till att de skattelättnader som medges genom det extra avdraget redan blivit avsevärt större än vad ursprungligen varit avsett. Sålunda kommer det extra avdraget för folkpensionärer med nuvarande konstruktion av bestämmelserna vid 1980 års taxering att medges ensam-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:02:44

stående pensionär upp till en taxerad inkomst på drygt 53 000 kr. En sådan utveckling är enligt utskottets mening inte acceptabel. I fortsättningen fixeras den skattefria nivån med utgångspunkt i folkpensionens grundbelopp och en sidoinkomst därutöver, som motsvarar den nuvarande skattefria sidoinkomsten för ensamstående ökad med det pensionstillskott som kommer att utgå under 1976.

De nya bestämmelserna innebär följande. Rätt till extra avdrag tillkommer fr. o. m. 1977 års taxering den som uppbär folkpension i form av ålderspension, förtidspension, änkepension och hustrutillägg. Det extra avdraget beräknas individuellt vid inkomstprövningen. Gift pensionär, vars make åtnjuter folkpension får – om den taxerade inkomsten inte överstiger vad som motsvarar 77,5 % av basbeloppet och en sidoinkomst av 3 800 kr. minskat med schablonavdrag på 100 kr. – extra avdrag med så stort belopp att beskattningsbar inkomst inte uppkommer. För övriga pensionärer beräknas det extra avdraget på motsvarande sätt men med utgångspunkt i 95 % av basbeloppet. Om till statlig inkomstskatt taxerad inkomst är högre reduceras avdraget med 40 % av inkomstökningen. Avdraget skall vidare jämkas om den skattepliktiga förmögenheten för ensamstående eller för makar gemensamt överstiger 50 000 kr. Om förmögenhetsvärdet överstiger 80 000 kr. medges inte extra avdrag. Den nuvarande gynnsamma värderingen av egnahem behålls. Vid 1977 års taxering gäller utöver huvudregeln en garantiregel av innebörd att gifta pensionärer är berättigade till extra avdrag enligt äldre bestämmelser. Avdraget får dock inte överstiga det avdrag som medgivits vid 1976 års taxering.

Sparavdraget

"Sparavdraget" är det extra avdrag som medges fysisk person i inkomstkällan kapital under förutsättning att bruttointäkten överstiger avdragsgilla kostnader. Fr. o. m. 1962 års taxering har avdragsbeloppet utgjort 400 kr. för ensamstående och 800 kr. för makar tillsammans. Avdraget får dock inte överstiga skillnaden mellan bruttoinkomsten och kostnaderna i inkomstkällan. Detta avdrag fördubblas nu fr. o. m. 1976 års taxering till 800 kr. resp 1 600 kr.

Skatteutskottet finner den stimulans av det enskilda sparandet, som höjningen innebär, välmotiverad med hänsyn till den penningvärdeförändring som ägt rum sedan avdraget senast höjdes 1961. De nya maximibeloppen motsvarar den årsränta som f. n. erhålls, om ett kapitalbelopp på ca 11 850 resp. 23 700 kr. innestår på kapitalsamlingsräkning eller kapitalsparräkning. Höjningen är dessutom i viss mån ägnad att underlätta deklarationsgranskningen.

Villabeskattningen

Villabeskattningen omfattades inte av Haga II-uppgörelsen men togs med i skattepropositionen med hänsyn till att en anpassning krävdes till 1975 års fas-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:02:44

tighetstaxeringsvärden. Riksdagsbeslutet innebär i detta hänseende att både skiktgränserna och det extra avdraget ändras. Enligt de nya reglerna gäller att för villor med taxeringsvärde upp till 200 000 kr. intäkterna tas upp till 2 % av taxeringsvärdet. För villor med högre taxeringsvärde tillämpas 2 % upp till 200 000 kr., 4 % för den del som ligger mellan 200 000 och 250 000 kr., 8 % för den del som ligger mellan 250 000 och 300 000 kr. och 10 % för överskjutande belopp. Vidare höjs det extra avdraget från 500 kr. till 1 000 kr.

Sjömansskatten

I fråga om sjömansskatten innebär de nya reglerna, att de sjömansskattetabeller, som skall tillämpas fr. o. m. år 1976, anpassas till den nya skatteskalan och den tidigare slopade rätten till avdrag för löntagares sjukförsäkringsavgift. Vidare föreslås höjningar av dels omkostnadsavdraget från 1 500 till 2 500 kr./år i fjärrfart och från 750 till 1 250 kr./år i närfart, dels det särskilda skatteavdraget från 200 till 300 kr./mån. i fjärrfart och från 75 till 125 kr./mån. i närfart och dels värdet av fri kost från 325 till 355 kr./mån. Med hänsyn till ändringarna i den kommunala utdebiteringen föreslås slutligen att sjömansskatten beräknas på grundval av en kommunal utdebitering av 24: 50 kr. i stället för som nu 23 kr. Genom förslagen i propositionen sänks sjömansskatten i fjärrfart med 140–180 kr./mån. och i närfart med 60–120 kr./mån.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:02:44